

Mājsaimniecības un ģimenes

Publicēts: 16.02.2021.

2020. gada sākumā 99 % Latvijas iedzīvotāju dzīvoja privātajās mājsaimniecībās, bet 1 % – institucionālajos mājokļos. Kopumā Latvijā ir 825,4 tūkstoši privāto mājsaimniecību, un vidējais iedzīvotāju skaits vienā mājsaimniecībā ir 2,3 personas.

CSP publicēs tautas skaitīšanas datus par ģimenēm un mājsaimniecībām 2021. gada 30. jūlijā.

Metodoloģija

Privātā mājsaimniecība

Privāto mājsaimniecību skaita aprēķinā izmanto informāciju par tām personām, kuras iekļautas iedzīvotāju skaita novērtējumā un kuras nedzīvo institucionālajos mājokļos (piemēram, ieslodzījuma vietās, ilgstošas sociālās aprūpes centros u.c.). Tautas skaitīšanas ietvaros tiek publicēts kopējais privāto mājsaimniecību skaits, iedzīvotāju skaits privātajās mājsaimniecībās un vidējais mājsaimniecības lielums.

Tautas skaitīšanā tiek pieņemts, ka vienā mājoklī pastāvīgi dzīvojošie veido vienu mājsaimniecību.

Ģimenes kodols

Privātās mājsaimniecības ģimenes kodols jeb ģimene ir viens no sarežģītākajiem tautas skaitīšanas rādītājiem. Tautas skaitīšanā ģimeni skata šaurākā nozīmē – to veido laulāts vai neregistrētā kopdzīvē dzīvojošs pāris ar vai bez bērniem, kā arī viens vecāks ar vienu vai vairākām atvasēm. Tiek ņemta vērā tikai tiešā (pirmās pakāpes) radniecība starp pēcnācējiem un vecākiem, tādēļ vecvecāki ar mazbērniem netiek skaitīti kā ģimene. Netiek skatīts pēcnācēja vecums – arī pieauguši vīrieši un sievietes, dzīvojot kopā ar saviem vecākiem, ir dēla un meitas statusā. Atbilstoši tautas skaitīšanas metodoloģijai vienā mājsaimniecībā var dzīvot vairākas ģimenes, piemēram, vecmāmiņa ar vectēvu un kāds no viņu bērniem ar savu bērnu (šai gadījumā veidojas divas ģimenes – precēts pāris bez bērniem un viens vecāks ar bērnu). Viena persona neveido ģimeni, un netiek skatītas personas, kas dzīvo institūcijās.

Ģimenes kodolam tiek noteikti vairāki tipi: precēts pāris bez bērniem, precēts pāris ar vienu vai vairākiem bērniem, neregistrētā kopdzīvē dzīvojoši pāri bez bērniem, neregistrētā kopdzīvē dzīvojoši pāri ar vienu vai vairākiem bērniem, tēvs ar vienu vai vairākiem bērniem, māte ar vienu vai vairākiem bērniem. Papildinoši ģimenes tipi izdalīti pēc bērnu vecuma: bērni līdz un virs 25 gadu vecuma, kā arī bērni līdz un virs 18 gadu vecuma.

Ģimenes kodola lielums

Ģimenes kodola lielums raksturo personu skaitu ģimenes kodolā. Ģimenes kodolu veido vismaz divas personas (vecāks ar bērnu vai pāris), vai trīs un vairāk personas atkarībā no bērnu skaita ģimenes kodolā.

Datu kvalitāte

Mājsaimniecību skaita noteikšanai tiek izmantoti rādītāji no iedzīvotāju skaita novērtējuma un administratīvajiem un citiem

reģistriem, kas ļauj noteikt to personu skaitu, kas ir piederīgas institucionālajām māsaimniecībām. Pirms reģistru datu izmantošanas tiek vērtēta to kvalitāte, lai nodrošinātu kvalitatīvus tālākos aprēķinus. Atbilstoši iedzīvotāju skaita novērtējuma datiem 1 % iedzīvotāju dzīvo institucionālajos mājokļos (2020. gads).

Ģimenes kodola noteikšanai tiek izmantots [algoritms](#), kas balstīts uz reģistros pieejamo informāciju par personu radniecību un iedzīvotāju skaita novērtējumā iegūtajiem rezultātiem. Algoritmā tiek noteikta jaunākā persona mājoklī, kam seko reģistrētā partnera piemeklēšana, kā arī personas un partnera bērnu noteikšana. Ja nav reģistrēta partnera vai bērna, tiek noteikts, vai personai ir viens vai abi vecāki, vecāku partneri un citi bērni.

Iedzīvotāju reģistrā nav informācijas par neregistrētā kopdzīvē dzīvojošiem pāriem, un to identificēšana ir problemātiska. Lai šos pārus identificētu, izstrādāts algoritms, kurā iekļauti nosacījumi – tās var būt divas personas mājoklī 18 gadi un vecākas, kuras nav radniecīgas (nav kopīgu vecāku, nav vienots uzvārds) un kuru vecuma starpība (vīrieša vecums minus sievietes vecums) iekļaujas intervālā [-10,15]. Ģimenes kodolu var veidot arī viendzimuma pāri – ja personas dzīvo divatā, ir vismaz 18 gadus vecas, nav radniecības un vecumu starpība < 10 gadiem. Ja mājoklī dzīvo 3 un vairāk personas, tad viendzimuma pāri netiek veidoti.

Plašāka informācija par izglītības līmeņu datu kvalitāti, izmantotajiem datu avotiem un imputācijām apkopota atbilstoši Eiropas Statistikas sistēmas kvalitātes un aprakstošo metadatu standartam [SIMS 2](#).

<https://www.csp.gov.lv/lv/majsaimniecibas-un-gimenes>